TRIDESET GODINA MEĐUNARODNOG KULTURNOPOVIJESNOG SIMPOZIJA "MOGERSDORF"

Međunarodni kulturnopovijesni simpozij "*Mogersdorf*" već se punih trideset godina naizmjence održava u jugoistočnim austrijskim pokrajinama Gradišću/Burgenladu i Štajerskoj, u zapadnomađarskoj županiji Vas, te u sjevernim dijelovima Republike Slovenije i Republike Hrvatske.

Ideja o pokretanju simpozija pojavila se 1964. godine tijekom proslave 300. godišnjice velike bitke s Osmanlijama, koja se 1664. godine održala u okolici Mogersdorfa.[1] Zajednička pobjeda i suradnja vojski panonskog prostora postala je motivom koji je pokrenuo znanstvenike navedenih zemalja da započnu održavanje godišnjih susreta s određenim zajedničkim i komplementarnim povijesnim temama. Međutim, trebalo je proći gotovo pet godina da se državne institucije Austrije, Mađarske i tadašnje Jugoslavije usuglase oko pitanja organizacije prvog znanstvenog skupa. Nakon neizbježnih političkih preispitivanja, Mogersdorf je 1969. bio prvi domaćin povjesničarima iz te tri države, te je skup odmah dobio mnogo šire značenje od regionalnog, jer su na njega dolazila najpoznatija historiografska imena tih zemalja, a političari su sve to pokušavali koristiti za otopljavanje međudržavnih odnosa.[2] Organizatori prvog simpozija bili su Gradišće, Slovenija i Mađarska[3], a zanimljivo je da su se prva tri simpozija održala u istom mjestu, u gradišćanskom Mogersdorfu (1969., 1970., 1971.).

Na sastanku tadašnjeg Izvršnog odbora ugovornih partnera Međunarodnog kulturnopovijesnog simpozija "Mogersdorf" u Eisenstadtu/Željeznom, u studenom 1970., dogovorena je suglasnost glede prijema SR Hrvatske.[4] Zahvaljujući agilnosti i velikom entuzijazmu tajnika ondašnjeg *Povijesnog društva Hrvatske* (danas *Društvo za hrvatsku povjesnicu*), prof. Ivana Kampuša, kojemu je Komisija za kulturne veze s inozemstvom Izvršnog vijeća SR Hrvatske povjerila 1971. da članovi Društva sudjeluju u organizaciji[5] i radu simpozija "Mogersdorf", već 1972. članovi hrvatske delegacije bivaju suorganizatorima simpozija "Mogersdorf" u Köszegu, u Mađarskoj. Dvije godine poslije SR Hrvatska postaje i domaćinom simpozija, a čast da po prvi puta ugosti ovaj skup u Hrvatskoj imao je grad Sisak. Čak tri puta, 1978., 1983. i 1988., domaćinom simpozija bio je grad Osijek, a osim već navedenog Siska, simpozij "Mogersdorf" bio je održan 1997. u Trakošćanu. Nesuđeni domaćin simpozija bile su 1995. Stubičke Toplice budući da simpozij, unatoč tome što je bio pripremljen, zbog novčanih poteškoća ipak nije bio održan.[6]

Zanimljivo je da se Hrvatska priključuje projektu "Mogersdorf" upravo 1971. godine, što se može protumačiti još jednim pokušajem hrvatske znanstvene i kulturne emancipacije iz jugoslavenskih okvira i uključivanjem u svestrane komunikacijske procese na panonskom prostoru. U tom smislu treba gledati i na činjenicu da su "upravo hrvatski predstavnici u Izvršnom odboru Mogersdorfa, uz snažnu podršku slovenskih, inzistirali na ravnopravnosti jezika svih delegacija", pa je tako

"dogovoreno da referenti na svim skupovima govore svojim jezikom, koji se simultano prevodi na ostala tri."[7]

Na simpoziju "Mogersdorf" sudjelovali su brojni istaknuti hrvatski znanstvnici-povjesničari: J. Šidak, Lj. Boban, I. Karaman, I. Kampuš, M. Kolar-Dimitrijević, M. Maticka, M. Gross, B. Stulli, J. Adamček, H. Matković, N. Stančić, T. Raukar, Z. Šimončić-Bobetko, F. Potrebica, B. Vranješ-Šoljan, B. Boban, N. Budak, D. Pavličević, I. Goldstein, I. Mažuran, ali i drugi znanstvenici, kulturni radnici i umjetnici: Ž. Čorak, Ž. Tomičić, M. Šicel, M. Androić, A. Stipčević, B. Štancl i dr.

Već prilikom prvog zajedničkog susreta dogovoreno je da se tijekom svakog godišnjeg simpozija organiziraju popratni kulturno-umjetnički sadržaji: stručni izleti, posjete izložbama, koncerti itd., te da se nakon svakog skupa tiskaju zbornici radova. Do sada je izašlo 28 svezaka iz serije zbornika "Mogersdorf" i posljednji objavljeni zbornik obuhvaća podnesene referate na simpoziju u Trakošćanu 1997. godine.[8] Zbornici radova sa narednih skupova u Ptuju (1998.), odnosno Grazu (1999.) i Mogerdorfu (2000.) zbog financijskih i drugih razloga još do danas nisu objavljeni, kao niti onaj iz Köszega 1996.

Osim toga, ustalio se običaj da se na svečanim otvaranjima simpozija pojavljuju visoki državni dužnosnici, te predstavnici pojedinih institucija. Tako su sudionike "Mogersdorfa" posjećivale i pozdravljale ličnosti poput austrijskog kancelara Franza Wranitzkog, te je 1984. godine organizatore skupa - za zasluge u jačanju međudržavne suradnje - osobno u Beču odlikovao državni predsjednik Rudolf Kirschläger. S hrvatske strane visoko je odličje primio Ivan Kampuš.

Međunarodni kulturnopovijesni simpozij "Mogersdorf" organizira se svake godine početkom mjeseca srpnja. Na simpozijima je ranijih godina u hrvatskoj delegaciji prisustvovalo 20 delegata, ali je u posljednje vrijeme zbog štednje njihov broj smanjen na deset. Domaćin simpozija plaća honorar referentima, njihov boravak u vrijeme održavanja simpozija, sve troškove simultanog prevođenja, kao i troškove Organizacijskog odbora koji u zemlji domaćina skupa, u cilju pripreme predstojećeg simpozija, zasjeda dva puta.

Simpozij, dakle, sačinjava pet delegacija: Štajerska i Gradišće, mađarska županija Vas, Slovenija i Hrvatska, a svaku delegaciju predstavljaju dva, najviše tri referenata. Svake godine određuje se jedna generalna tema simpozija, a zanimljivo je da sve više dominiraju regionalne, a ne političke teme.

Organizator simpozija 2002. godine biti će po šesti puta Republika Hrvatska, a skup će biti održan u podravskom gradu Koprivnici.

Ivica Šute

1) Široko zamišljen osmanlijski pohod protiv Beča zaustavio je austrijski feldmaršal i vojni teoretičar Montecuccoli. On je teško porazio osmanske snage nedaleko od Mogersdorfa (St. Gotharda), u neposrednoj blizini rijeke Raabe, 1. kolovoza 1664. godine. Po tom je mjestu simpozij i dobio ime.

2) "Gasi" li Hrvatska Mogersdorf?", Večernji list (Kulturni obzor), 16. VII. 2000., 16. O počecima simpozija "Mogersdorf" novinaru Večernjeg lista Željku Krušclju govorio je u spomenutom članku jedan od njegovih osnivača Johann Seedoch.

3) Četrnaesti po redu simpozij "Mogersdorf" održan je od 5. do 9. srpnja 1982. godine u Grazu i tom je prilikom austrijska pokrajina Štajerska postala po prvi puta domaćinom i organizatorom tada već tradicionalne manifestacije.

4) O pristupu Hrvatske i o akcijama koje su tom prilikom bile poduzimane pisao je Ivan Kampuš u članku "Dvadeset pet godina suradnje hrvatskih povjesnika u okviru Međunarodnog kulturnopovijesnog simpozija Mogersdorf (1970-1995)", *Historijski zbornik*, God. XLVIII, Zagreb 1995., 1-30.

5) Posao oko suradnje s predstavnicima ostalih institucija koje su sudjelovale na simpoziju glede njegova organiziranja povjeren je Odboru kojega je organiziralo Povijesno društvo Hrvatske. Odbor su činili: I. Kampuš (1972.-1997.), M. Androić (1972.), B. Krizman (1973.-1976.), I. Karaman (1973.-1987.), D. Pleéaš (1977-1989.), B. Vranješ-Šoljan (1991.-1995.), N. Budak (1994.-) i I. Šute (2000.-)

6) Vidi bilj.2.

7) "Gasi" li Hrvatska Mogersdorf?», 16. Međutim, zbog uštede se od 2000. odustalo od te prakse i po prvi puta je uvedeno pravilo da njemački i engleski jezici budu službenim jezicima simpozija, odnosno da se na tim jezicima referira tijekom održavanja simpozija.

8) *Internationales Kulturhisorisches Symposion Mogersdorf 1997 (Trakošćan, 1.-4. Juli 1997)*, „Verfestigungen und Änderungen der ethnischen Strukturen im ponnonischem Raum von 1525-1790", Band 28, Zagreb 2000.

Prilog

SUDJELOVANJE HRVATSKIH POVJESNIČARA NA SIMPOZIJU "MOGERSDORF" (1972.-2001.)

1972.
Köszeg, Mađarska
Razvoj i važnost gradova i tržišta u panonskom prostoru od 16. do 19. st.

Mirko Androić
600 godina povijesti kraljevskog slobodnog grada Varaždina

Ivan Kampuš
Gospodarski i društveni razvoj Zagreba u 16. i 17. st.

1973.
Maribor, Slovenija
Položaj seljaka i seljački ustanci od 15. do 19. st.

Josip Adamček
Seljačke bune i pokreti u 15. i 16. st. u Hrvatskoj

Igor Karaman
Seljačke bune u sjevernoj Hrvatskoj tokom 17. i 18. st.

1974.
Sisak, Hrvatska
Radnički pokreti od njihovih početaka do svršetka prvog svjetskog rata

Mirjana Gross
Ideologija socijalističkog pokreta u Hrvatskoj do prvog svjetskog rata

Branka Pribić
Osvrt na kulturnu komponentu radničkog pokreta u Hrvatskoj i Slavoniji

Vladao Oštrić
Radnički pokret u Hrvatskoj u razdoblju dualizma

1975.
Mogersdorf, Gradišće
Školstvo i obrazovanje na panonskom prostoru do 1918. godine s posebnim obzirom na osnovno školstvo

Jaroslav Šidak
Razvoj školstva u hrvatskim zemljama od 1773. do 1874.

Mihajlo Ogrizović
Djelatnost učitelja i pedagoga graničara Mijata Stojanovića

1976.
Köszeg, Mađarska
Školstvo i obrazovanje na panonskom prostoru do 1918. s posebnim obzirom na visoko školstvo

Dušan Plećaš
Školstvo Slavonije u 19. stoljeću

Igor Karaman
Socijalno i regionalno porijeklo studenata u zagrebačkom visokom školstvu do prvog svjetskog rata

1977.
Radenci, Slovenija
Razvoj prometnih veza u panonskom prostoru do 1918. godine

Bernard Stulli
Prometni problemi Hrvatske od početka 18. st. do 1918. godine

Josip Adamček
Trgovačke veze sjeverne Hrvatske s Primorjem u 16. i 17. stoljeću

1978.
Osijek, Hrvatska
Društvene, privredne i kulturne posljedice industrijalizacije u panonskom prostoru između dviju velikih kriza 1873.-1929.

Dušan Plećaš
Osijek u prošlosti

Mirjana Gross
Promjene društvenih struktura u sjevernoj Hrvatskoj nakon velike krize 1873.

Mira Kolar-Dimitrijević
Osnovna obilježja industrijskog razvitka na području sjeverne Hrvatske od 1918. do 1929. godine

1979.
Mogersdorf, Gradišće
Politički i privredni položaj zemalja na panonskom prostoru između dva svjetska rata

Ivan Kampuš
Suradnja saveza povijesnih društava Hrvatske u okviru Međunarodnog kulturnopovijesnog simpozija Mogersdorf

Hrvoje Matković
Hrvatske zemlje u jugoslavenskoj državnoj zajednici na dodiru panonskog prostora i Balkana

Ljubo Boban
Utjecaj austrijskog pitanja na međunarodni položaj Jugoslavije između dva rata

1980.
Köszeg, Mađarska
Različite kulturne tendencije u panonskom prostoru između dva svjetska rata

Nikola Ivanišin
Književna stremljenja u Hrvatskoj između dva rata

Željka Čorak
Hrvatska arhitektura između dva rata

1981.
Radenci, Slovenija
Seljak i seljaštvo u panonskom prostoru poslije prvog svjetskog rata do svjetske privredne krize

Marijan Maticka
Obilježja poljoprivredne proizvodnje i ekonomsko-socijalnog položaja seljaštva u Hrvatskoj od 1918. do 1929. godine

Hrvoje Matković
Političko opredjeljivanje hrvatskog seljaštva u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca

1982.
Graz, Štajerska
Panonski prostor između zastoja i napretka

Mirjana Gross
Značaj i posljedice neoapsolutističkih modernizacijskih reformi u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji (1850-1860)

Nikša Stančić
Socijalni program hrvatskog preporodnog pokreta do 1848. godine

1983.
Osijek, Hrvatska
Seljak i poljoprivreda u panonskom prostoru od svjetske privredne krize do početka drugog svjetskog rata

Branko Štancl
Seljaštvo i poljoprivreda Hrvatske u razdoblju od 1929. do 1941. godine

Ljubo Boban
Seljaštvo u Hrvatskoj u programima političkih stranaka (1929-1941)

Zdenka Šimončić-Bobetko
Seljaštvo i poljoprivreda u Hrvatskoj 1929-1941. godine

Branka Boban
Neki elementi shvaćanja ideologa Hrvatske seljačke stranke o "seljačkoj državi" i "seljačkoj demokraciji" u razdoblju od 1929. do 1941. godine

1984.
Mogersdorf, Gradišće
Država i društvo u razdoblju dualizma

Igor Karaman
Razvojne karakteristike visokog činovništva u građanskoj Hrvatskoj do prvog svjetskog rata

Mirjana Gross
Karakter političkih stranaka pseudokonstitucionalizam u Banskoj Hrvatskoj u dualističkom razdoblju

1985.
Köszeg, Mađarska
Država i društvo u panonskom prostoru između dva svjetska rata

Dušan Plećaš
Represivne mjere državnih organa protiv radničkog pokreta u Hrvatskoj (1919-1941)

Hrvoje Matković
Pitanje uređenja jugoslavenske države u programima i političkoj akciji hrvatskih političkih stranaka 1918-1921.

1986.
Celje, Slovenija
Utjecaj i učinci tiskarstva i tiskanih djela u panonskom prostoru do jozefinskih reformi

Aleksandar Stipčević
Tiskarstvo i knjiga u sjevernoj Hrvatskoj do kraja 18. stoljeća

Vesna Burić
Tiskarstvo i knjiga u Slavoniji do kraja 18. stoljeća

1987.
Graz, Štajerska
Grad i trgovište u panonskom prostoru od visokog srednjeg vijeka do turskih doba (13.-16. stoljeće)

Josip Adamček
Razvitak gradskih naselja u Slavoniji od 13. do 16. vijeka

Ivan Kampuš
Neke značajke društvenog i privrednog razvoja Gradeca (kraj Zagreba) od 13. do 16. vijeka

1988.
Osijek, Hrvatska
Razvoj građanskog društva u panonskom prostoru od 16. stoljeća do francuske revolucije

Igor Karaman
Sudbina građanskog svijeta u panonskom kasnofeudalnom društvu

Neven Budak
Stvaranje gradske oligarhije u 17. stoljeću u sjeverozapadnoj Hrvatskoj s obzirom na zagrebački Gradec i Varaždin

1989.
Mogersdorf, Gradišće
Djelovanje francuske revolucije na razvoj građanstva u panonskom prostoru (1789-1830)

Filip Potrebica
Razvoj građanstva u Požeškoj županiji u 18. stoljeću

Miroslav Šicel
Odjeci ideja francuske revolucije u književnosti sjeverozapadne Hrvatske u predilirsko doba

Dragutin Pavličević
Odjeci ideja francuske revolucije u Hrvatskoj

1990.
Köszeg, Mađarska
Građansko društvo u panonskom prostoru između 1830. i 1867.

Hrvatska delegacije nije sudjelovala na simpoziju

1992.
Rogaška Slatina, Slovenija[2]
Građanstvo na panonskom prostoru između 1867. i 1914. godine

Božena Vranješ-Šoljan
Udio građanstva u županijskim skupštinama u sjevernoj Hrvatskoj pred prvim svjetskim ratom

Igor Karaman
Razvojne etape i karakteristike građanskoga svijeta u Hrvatskoj za vrijeme dualizma (1867-1918)

1993.
Graz, Štajerska
Seobe i postanak te razvitak naroda u panonskom prostoru do kraja 12. stoljeća

Željko Tomčić
Istraživanje Bjelobrdske kulture u Hrvatskoj. Prilog arheologije proučavanju etnogeneze u međurječju Drave, Dunava i Save

Ivo Goldstein
Politička i etnička slika panonskih dijelova Hrvatske (7.-12. stoljeće)

1994.
Mogersdorf,Gradišće
Učvršćenje i promjene etničke strukture u panonskom prostoru u kasnom srednjem vijeku

Željko Tomčić
Arheološka slika hrvatskog područja u srednjem vijeku između Drave, Dunava i Save od 11. do 14. stoljeća

Ive Mažuran
Etničke promjene u Slavoniji kao posljedica prodiranja Turaka od 14. stoljeća do 1525.

1995.
Stubičke Toplice, Hrvatska
Učvršćenje i promjene etničke strukture u panonskom prostoru od 1526. do 1790.

Ivan Kampuš
25 godina sudjelovanja Hrvatske u Međunarodnom kulturnopovijesnom simpoziju Mogersdorf

Tomislav Raukar
Etnički integracijski procesi u hrvatskom prostoru u ranom novom vijeku

Nenad Moačanin
Utjecaj turskih osvajanja na etničke promjene u hrvatskim oblastima pod turskom vlašću

Neven Budak
Utjecaj i promjene etničkih struktura na nacionalnu samosvijest u sjevernoj Hrvatskoj u 16. i 17. stoljeću

1996.
Köszeg, Mađarska
Slika drugoga u panonskom prostoru – osjećaji i činjenice, oblici i funkcije

Zvjezdana Sikirić
Prihvaćanje "drugih" u zagrebačko društvo u 18. stoljeću

Marijan Maticka
Slika Austrije i Mađarske u hrvatskim središnjim novinama od 1945. do 1950.

1997.
Trakošćan, Hrvatska
Učvršćivanje i promjene etničkih struktura u panonskom prostoru od 1526. do 1790.

Neven Budak
Utjecaj migracija na promjene etničkog samoodređenja na području srednjovjekovne Slavonije

Nenad Moačanin
Migracije u Slavoniji i Srijemu u 16. i 17. stoljeću

1998.
Ptuj, Slovenija
Učvršćivanje i promjene etničkih struktura u panonskom prostoru od 1790. do Prvog svjetskog rata

Božena Vranješ-Šoljan
Obilježja demografskog razvoja Hrvatske i Slavonije od 1860. do 1918.

Zlata Živaković-Kerže
Etničko-nacionalne veze u Osijeku i okolicu do Prvog svjetskog rata

1999.
Graz, Štajerska
Manjine u državama panonskog prostora između dva svjetska rata

Mira Kolar-Dimitrijević
Politički utjecaji na gospodarsku djelatnost austrijskih i njemačkih poduzetnika u Zagrebu od 1900. do 1945.

Ivica Šute
Demografske promjene u Slavoniji od 1918. do 1941.

2000.
Mogersdorf,Gradišće
Crkva, država i društvo u panonskom prostoru – pučka pobožnost, školstvo i socijalna skrb

Stanko Andrić
Srednjovjekovni samostani i njihova društvena okolina u Slavoniji i Srijemu

Mijo Korade
Pučka pobožnost i uloga religijskih redova od 16. do 18. stoljeća u Hrvatskoj

Zoran Velagić
Dvostruki komunikacijski proces: pisane i govorne metode (jezuitska, franjevačka i pavlinska literatura u ranomodernoj sjevernoj Hrvatskoj)

2001.
Köszeg, Mađarska
Uloga Crkvi u modernizaciji društva u panonskom prostoru u 18. i 19. stoljeću

Iskra Iveljić
Rimokatolička Crkva u Banskoj Hrvatskoj od jozefinizma do političkog katolicizma

Mario Srecha
Rimokatolička Crkva u Banskoj Hrvatskoj od 1880. do 1918. godine

1) Ovaj prikaz sudjelovanja referenata iz Hrvatska na dosad održanim simpozijima "Mogerdorf» poslužio sam se dvadesetpetogodišnjim pregledom kojeg je izradio Ivan Kampuš u radu "Dvadeset pet godina suradnje hrvatskih povjesnika u Međunarodnom kulturno-povijesnom simpoziju Mogersdorf (1970-1995), *Historijski zbornik*, god. XLVIII, Zagreb 1995., str. 18-22. Za sljedeće sam se razdobljio koristio radom Leonharda Pricklera, *Internationales Kulturhistorisches Symposion Mogersdorf 1969-1999 – Gesamtverzeichnis aller Referate*, izdanog u povodu obilježavanja 30. obljetnice simpozija.

2) U srpnju 1991. g. Simpozij „Mogersdorf" nije održan u Rogaškoj Slatini zbog agresije Jugoslavenske armije na Republiku Sloveniju.

HISTORIJSKI ZBORNIK

GODINA LIV
ZAGREB 2001.

UDK 93/99
ISSN 0351-2193
Historijski zbornik, god. LIV, str.1-250, Zagreb 2001.

Izdavač
Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor
Slaven Bertoša
Mirjana Gross
Ivan Kampuš
Franko Mirošević
Ivica Prlender
Tomislav Raukar
Petar Strčić
Josip Vrandečić

Glavni i odgovorni urednik
Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:
ABC Clio
Historical Abstracts
America: History and Life

Adresa uredništva
Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:
Horetzky